

راهنمای واحد درسی جامعه شناسی سلامت در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

مدرس / مدرسین: دکتر جواد بابائی – دکتر رحیم خدایاری زرنق

پیش نیاز یا واحد همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد نوع واحد: کارگاهی مقطع: دکتری تخصصی (PhD)

تعداد جلسات: ۱۸ جلسه سه ساعته

تاریخ شروع و پایان جلسات: ۱۴۰۴/۷/۱ تا پایان ۵۱ ساعت

زمان برگزاری جلسات در هفته: روزهای دوشنبه و سه شنبه ۸ تا ۱۴

مکان برگزاری جلسات حضوری: دانشکده دندانپزشکی- دفتر گروه

ی

پیچیده بوده و عوامل بسیار زیادی دست به دست هم می دهند تا سلامت تامین شده، حفظ گشته و ارتقا یابد. در مقابل نیز عوامل زیادی در کنار هم قرار گرفته و یا با هم همراستا می شوند تا آنرا تهدید نمایند و بیماری ایجاد کنند. بسیاری از این عوامل ریشه اجتماعی دارند. بنابراین از مدتها قبل دانشمندان در حوزه های مختلف در کنار هم گردآمده اند تا این عوامل را شناسایی و به رفع آنها کمک نمایند. از جمله این دسته از دانشمندان، متخصصین جامعه شناسی هستند.

به دلیل اینکه توزیع بیماری ها در میان انسان ها متفاوت بوده و شناخت و آگاهی نسبت به بیماری در چارچوب الگوهای فرهنگی صورت می گیرد. به دلیل مداخله عوامل و شرایط اجتماعی در مسیر و جریان درمان، علوم اجتماعی با پزشکی و بهداشت و درمان مشارکت می یابند و پیدایش رشته جامعه شناسی پزشکی ضرورت می یابد.

جامعه‌شناسی سلامت (که به جامعه‌شناسی پزشکی و بهداشتی نیز در برخی منابع معروف است)، از شاخه‌های نسبتاً جدید و تخصصی جامعه‌شناسی است، که در آن موضوعات مختلف مربوط به سلامت مثل تولد، حیات، بیماری، درمان، معلولیت مراقبت‌های مرتبط با سلامت، از دیدگاه جامعه‌شناسی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

به عبارت واضح‌تر، جامعه‌شناسی سلامت مطالعه و بررسی تأثیر و تأثرات بین جامعه و پدیده‌های اجتماعی از یک طرف و مسایل پزشکی و بهداشتی از طرف دیگر است. این تأثیر و تأثرات دربرگیرنده جهات مختلفی است؛ از جمله عوامل و پارامترهای اجتماعی مؤثر در ایجاد و شیوع بیماری‌ها، عوامل و فاکتورهای اجتماعی مؤثر در شناخت و درمان بیماری‌ها و تأثیرات اجتماعی ناشی از بیماری‌ها و درمان آن‌ها.

در سالهای اخیر این درس به اکثر رشته‌های دروس مربوط به حوزه سلامت به صورت دو واحدی و یا سه واحدی اضافه شده است تا ضمن آشنا ساختن دانشجویان با مفاهیم جامعه‌شناسی، توجه آنها را به تأثیر عوامل اجتماعی جلب نماید تا آنها به دیدی جامع‌تر در مورد سلامت برسند و در آینده بتوانند با طراحی برنامه‌های جامعه‌نگر در پیشبرد اهداف سلامت مؤثر واقع شوند.

دانشجویان دوره دکتری تخصصی دندانپزشکی اجتماعی نیز که در امور مربوط سلامت دهان و دندان سلامت تحصیل می‌نمایند، بایستی آشنایی نسبی با این حوزه از علم داشته باشند که در تدوین برنامه آموزشی رشته به این مهم توجه شده است و درسی با عنوان "جامعه‌شناسی سلامت" برای آنان پیش‌بینی شده است که هدف آن آشنا ساختن دانشجویان با مفاهیم جامعه‌شناسی و تأثیر متقابل پدیده‌های اجتماعی با امور مربوط به سلامت و بیماری است.

هدف کلی درس:

آشنائی فراگیران با مفاهیم کلی و اصطلاحات جامعه‌شناسی، ارتباط جامعه‌شناسی با سلامت و تأثیر متقابل پدیده‌های اجتماعی با امور مربوط به سلامت و بیماری و درک بهتر شرائط و موقعیت سلامت در جامعه

اهداف اختصاصی درس:

- ۱- ادراک اصول و مفاهیم جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی سلامت
- ۲- ادراک مسائل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با سلامت
- ۳- ادراک بهتر عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت

اهداف آموزشی واحد درسی

انتظار می‌رود فراگیران بعد از گذراندن این دوره بتوانند :

- ۱- مفاهیم اولیه جامعه‌شناسی را درک نموده، تاریخچه، کلیات جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی پزشکی و قلمرو آنها را توضیح و تبیین نماید.
- ۲- مفاهیم جامعه‌شناسی مثل نهاد اجتماعی، گروه اجتماعی، طبقه اجتماعی، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی را توضیح دهند.
- ۳- نگرش‌های مختلف به سلامت، بیماری و درمان را با تأکید بر مدل‌های پزشکی-زیستی و پزشکی-اجتماعی توضیح داده و آنها را با هم مقایسه نمایند

- ۴- الگوی اجتماعی بیماریها را تشریح نموده و تاثیر عوامل اجتماعی بر این الگوها را تحلیل نماید.
- ۵- بتوانند مسائل بهداشتی و درمانی را به عنوان یک مساله اجتماعی از دیدگاه عوامل شکل دهنده آن تحلیل نمایند
- ۶- اصول برقراری ارتباط صحیح بین کارکنان حوزه سلامت با بیماران را تبیین نموده و رفتار شناسی بیماری را توضیح دهد.
- ۷- اجتماعی و جامعه شناختی بیمارهای و ارتباط جامعه شناسی با سلامت را شرح دهند.
- ۸- متغیرهای عمده اجتماعی موثر بر سلامت و بیماری افراد و گروه های اجتماعی را نام برده و علل نابرابری های اجتماعی در سلامت را تحلیل نمایند
- ۹- دیدگاه های جامعه شناختی به سلامت و بیماری را تبیین نموده و آنها را تحلیل و ارزیابی نمایند.
- ۱۰- فرهنگ را تعریف نموده و تاثیر عوامل فرهنگی در تصمیم گیری های حوزه سلامت بیان کنند.
- ۱۱- اهمیت رسانه ها، مسائل هنری، و ارتباط با آنها را در حوزه سلامت شرح دهند.
- ۱۲- مشکلات و تنگناهای اجتماعی در کشورهای در حال توسعه را تبیین نمایند
- ۱۳- انحرافات، بیماری ها و آسیب های اجتماعی را آسیب شناسی کنند

۱۴- شاخص های کمی و کیفی عدالت در سلامت را نام برده و نحوه تحلیل، تفسیر و استفاده از آنها را بیان نمایند

شیوه ارائه آموزش

سخنرانی همراه با ارائه اسلاید با استفاده از ویدئو پروژکتور
 بحث گروهی، تبیین و تحلیل مطالب توسط دانشجویان
 تهیه گزارش از مسائل جامعه شناسی سلامت در ایران
 پرسش و پاسخ

شیوه ارزیابی دانشجوی

نحوه ارزیابی در طول ترم و آزمون پایان ترم لازم است با ذکر نوع آزمون و همینطور ذکر بارم نمره به تفکیک هر یک از بخش های ارزیابی اعم از نمره حضور غیاب ، انجام تکلیف، مشارکت در بحثهای کلاسی، انجام کار گروهی و کوئیز ها و ... لازم در این بخش بطور دقیق و شفاف مشخص شود.

امتحان تشریحی پایان ترم ۵۰٪

حضور به موقع در جلسات آموزشی و فیلمهای عملی، ارائه گزارش آنها ۲۵٪

تهیه گزارش از یکی از مباحث جامعه شناسی سلامت جامعه ایران و ارائه آن در کلاس (۲۵٪)

تعداد ساعات مجاز غیبت برای این واحد درسی : طبق آئین نامه های آموزشی مصوب (حداکثر ۴ جلسه)

منابع آموزشی

- محسنی منوچهر. جامعه شناسی پزشکی و بهداشت. انتشارات کتابخانه طهوری. آخرین چاپ
- آرمسترانگ دیوید. جامعه شناسی پزشکی. ترجمه محمد توکل، دانشگاه صنعتی شریف، تهران، آخرین چاپ
- جامعه شناسی سلامت، ثروت و عدالت. ویلکینسون و پیکت. ترجمه دکتر احمد نیا و دکتر پوررضا. انتشارات سمت. ۱۳۹۸
- کونن بروس، مبانی جامعه شناسی، ترجمه توسلی غلام عباس، فاضل رضا، چاپ پانزدهم، سمت، تهران، آخرین چاپ.
- Scamber Graham (Editor). Sociology applied to medicine. Scamber, UK, Last Edition

منابع آموزشی برای مطالعه بیشتر

- مسعود نیا ابراهیم. جامعه شناسی پزشکی. انتشارات دانشگاه تهران. آخرین چاپ
- کتاب جامع بهداشت عمومی، حاتمی و همکاران (فصول مرتبط)
- Conard P. Leiter V. Health and health care as social problems
- Conard p. The medicalization of society: Johns Hopkins university press

فرصت های یادگیری

شرکت فعال در وبینارها و ژورنال کلاب های مرتبط با موضوعات جامعه شناختی سلامت

مدرس / مدرسین دوره (تلفن ، ایمیل و):

دکتر رحیم خدایاری زرنق : Khodayarir@tbzmed.ac.ir

دکتر جواد بایانی؛ شماره موبایل، واتساپ و تلگرام: ۰۹۱۴۴۲۳۶۹۰۵

ایمیل: Javad1403@yahoo.com و Javad1403@gmail.com

کارشناس آموزشی (تلفن ، ایمیل و):